

***Typha angustifolia* L. × *T. latifolia* L. (f. *glauca* Godr.) in Nederland**

door

S. J. VAN OOSTSTROOM en TH. J. REICHGELT
(Rijksherbarium, Leiden)

Bij bestudering van het Nederlandse materiaal van de beide *Typha*-soorten in het Rijksherbarium en in het herbarium van de Kon. Ned. Botanische

Vereniging bleek, dat zich daarbij 2 nog niet eerder als zodanig herkende exemplaren van bovengenoemde bastaard bevonden, nl. een ex. dat reeds in augustus 1847 verzameld werd in een ven langs de Ortense dijk bij 's-Hertogenbosch door F. J. J. Slingsby van Hoven (herb. K.N.B.V.), en een tweede afkomstig van een boezem bij Nederslingeland bij Gorinchem, gevonden op 20 juli 1946 door J. H. Kern, herb. Kern & Reichgelt no. 5713 en 5716 (beide in herb. L.).

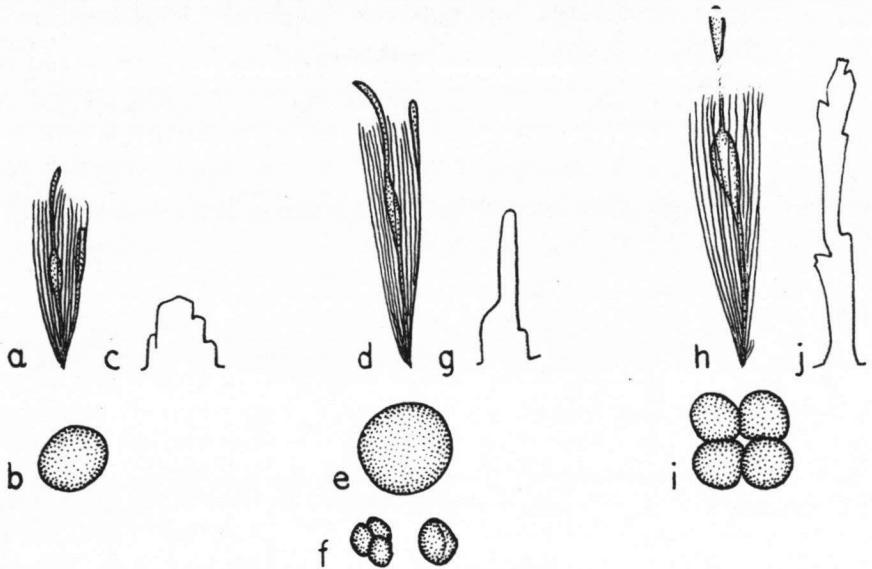

Fig. 1. Vrouwelijke bloemen, pollen en zijtakjes van de spil van de vrouwelijke kolf van: a-c: *Typha angustifolia* L., d-g: *T. angustifolia* L. \times *T. latifolia* L. en h-j: *T. latifolia* L.; fig. a, d en h $8\times$, fig. b, e, f en i $400\times$ en fig. c, g en j $20\times$; de laatste drie naar LUTHER, de overige naar ALM & WEIMARCK.

Deze bastaard onderscheidt zich in hoofdzaak van de ouders door de volgende kenmerken (tussen haakjes vermeld zijn de kenmerken van de ouders; *a* = *T. angustifolia*, *l* = *T. latifolia*):

Plant vegetatief zeer krachtig ontwikkeld, tot ca. 4 m hoog. Bladen gewoonlijk sterk blauwgroen, ca. 10-16 mm breed (*a*: 3-10 mm; *l*: (6-)10-20 mm). Vrouwelijke en mannelijke kolven gewoonlijk met zeer kleine tussenruimte, minder dan 1 cm, zelden elkaar rakend of verder van elkaar verwijderd (*a*: ca. 2-7 cm, zelden 0; *l*: meestal 0, zelden tot 5 mm). Vrouwelijke kolf bij rijpheid licht- tot vrij donkerbruin (*a*: lichtbruin; *l*: zwartbruin), ca. 15-40(-60) cm lang (*a*: 10-20 cm; *l*: 10-20 cm) en ca. 12-20 mm breed (*a*: tot 15 mm; *l*: tot 25 mm). Zijtakjes van de spil van de vrouwelijke kolf aan de voet verbreed, naar boven zuilvormig, ca. 1 mm lang: fig. 1, g (*a*: trapvormig pyramidaal, ca. $\frac{1}{2}$ mm lang: fig. 1, c; *l*: slank zuilvormig, onregelmatig getand, ca. 2 mm lang: fig. 1, j). Bracteeën slecht ontwikkeld of ontbrekend: fig. 1, d (*a*: bracteeën aanwezig: fig. 1, a; *l*: bracteeën ontbrekend: fig. 1, h). Stempel lijnvormig of breed lijnvormig: fig. 1, d (*a*:

lijnvormig: fig. 1, a; *l*: lancet-ruitvormig: fig. 1, h). Pollen slecht ontwikkeld, gedeeltelijk vrij, gedeeltelijk in groepjes van 2 of 3: fig. 1, e en f (*a*: pollen vrij: fig. 1, b; *l*: pollen in tetraden: fig. 1, i). Vruchten niet of zeer slecht ontwikkeld.

Zoals uit bovenstaande beschrijving blijkt, is de bastaard in de meeste kenmerken intermediair tussen de ouders. De bladkleur echter schijnt over het algemeen sterker blauwgroen te zijn dan bij de oudersoorten; dit is aan het gedroogde materiaal niet meer te constateren. Verder worden de beide ouders gewoonlijk niet hoger dan 2½ m, hoewel men *T. angustifolia* nog al eens wat hoger aantreft. De hybride is vegetatief vaak sterker ontwikkeld dan de ouders en in de literatuur (o.a. 5, p. 76) wordt een hoogte tot ± 4 m vermeld. Het meest opvallende kenmerk is echter de lengte van de vrouwelijke kolven; bij beide ouders is die ca. 10-20 cm, bij de bastaard ca. 15-40(-60) cm. Bij de Nederlandse exemplaren waren de maten van de vrouwelijke kolven als volgt: het exemplaar van de Ortense dijk had één kolf van 22 cm lang en 20 mm breed; de exemplaren van Nederslingeland hebben 3 kolven van resp. 35, 38 en 44 cm lang en 12-15 mm breed.

De bastaard komt verspreid voor in het areaal van de ouders, soms met beide of met een ervan, soms ook zonder deze; het laatste is gemakkelijk te verklaren door de grote verspreidingsmogelijkheden van de vruchten. Hij is vermeld van verschillende landen in Europa, o.a. van Frankrijk, Duitsland en Skandinavië. Als zovele hybriden werd hij oorspronkelijk als een soort beschouwd; later bleek echter de bastaardnatuur. Ook in een groot deel der Verenigde Staten komt hij verspreid voor. FERNALD (3, p. 61) vermeldt hem als soort, *Typha glauca* Godr., terwijl GLEASON (4, p. 70) hem beschouwt als een variëteit van *T. angustifolia*, nl. var. *elongata* (Dudley) Wieg. Hoewel wij geen Amerikaans materiaal ervan gezien hebben, blijkt uit de beschrijving duidelijk, dat deze auteurs de bastaard van de beide *Typha's* bedoelen.

Literatuur

1. C. G. ALM & H. WEIMARCK, *Typha angustifolia* L. × *latifolia* L. funnen i Skåne. Bot. Not. 1933, p. 279-284.
2. J. BERGGREN, *Typha angustifolia* L. × *latifolia* L. Svensk Bot. Tidskr. 1, 1907, p. 291-293.
3. M. L. FERNALD, Gray's Manual of Botany, ed. 8, 1930.
4. H. A. GLEASON, The new Britton and Brown Illustrated Flora of the Northeastern United States and adjacent Canada 1, 1952.
5. N. HYLANDER, Nordisk Kärväxtflora 1, 1953.
6. H. LUTHER, *Typha angustifolia* × *latifolia* L. (*T. glauca* Godr.) i Ostfennoskandien. Mem. Soc. Fauna Fl. Fenn. 23 (1946-1947), 1947, p. 66-75.

Summary

Typha × *glauca* Godr., the hybrid of *T. angustifolia* L. and *T. latifolia* L. was found in the Netherlands for the first time in 1847 and again in 1946, as appears from the collections in the Rijksherbarium, Leiden. Fig. 1 shows the differences found in the female flowers, the pollen, and the branchlets of the female part of the spike of *T. angustifolia*, the hybrid, and *T. latifolia* respectively.